

Skovdyrkeren

Nr. 106 - december 2025

**Forsker råder til
forsigtighed med paulownia**

Indhold

Minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus, er fortrøstningsfuld trods den noget forsigtige interesse for skovrejsning. Læs mere side 8-9.

Leder	2
Kort nyt	3
Landmand skifter spor	4
Minister tror på skovrejsning	8
Poppel vinder over paulownia	10
Fyn får ny skovkirkegård	14
Kirken skal følge med tiden	17
Ny rapport om biodiversitet	18
Dækafgrøder kan blive et alternativ til mekanisk rensning	19

Forsidebilledet:

Forsker Anders Tærø Nielsen ved et af paulownia-træerne i skoven ved Mariager. Han følger træernes udvikling tæt – og råder generelt til forsigtighed med dyrkning af paulownia i Danmark.

Foto: Jens Mathiasen

Læs mere side 10-13.

Husk den sunde fornuft i skovdyrkingen

Af Henrik Fredslund-Petursson, administrerende direktør

Det er let at lade sig begejstre. Billeder fra Sydeuropa viser, hvordan paulownia-træer skyder mod himlen med rekordfart og lover hurtig vækst og store økonomiske afkast.

Den slags historier spreder sig hurtigt – og det er helt forståeligt, at mange skovejere får lyst til at prøve noget nyt.

Men som forsker Anders Tærø Nielsen gør rede for i dette medlemsblad, mangler der både forsøg og erfaringer med dyrkning af paulownia i Danmark. Han peger på, at træarten kan møde en række udfordringer.

Klimaet er køligt, vækstsæsonen er forholdsvis kort, og etablering af paulownia er risikofyldt. Med andre ord er paulownia ikke en sikker investering – i hvert fald ikke endnu.

Lad mig også i al stilfærdighed erindre om, at vi tidligere har set italienske poppelkloner, der ikke leverede som forventet i det danske klima. Dengang lærte vi, at forventninger skal underbygges af forsøg og erfaringer fra det danske klima. Derfor skal vi lytte, når forskeren kalder paulownia for et højrisiko-projekt.

Før vi planter i stor skala har vi brug for mere forskning og praktiske erfaringer fra danske forhold.

Det er altid spændende med nye arter – og vi diskvalificerer bestemt ikke træarten.

Vi bliver klogere, når vi prøver - og deler vores erfaringer. Men det skal ske med jordforbindelse og økonomisk ansvarlighed.

For nu anbefaler vi, at skovejere afprøver paulownia i mindre skala uden økonomisk risiko, hvis de finder arten interessant.

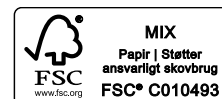
Vi skal lytte, når forskeren kalder paulownia for et højrisiko-projekt.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry

www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Henrik Fredslund-Petursson
Redaktør: Jens Mathiasen / jma@skovdyrkerne.dk

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

Banestrækningen ved Tirsbæk. Foto: Hans Henrik Ahlgreen-Ussing, Tirsbæk Gods.

Ekspropriation efterlader skovejer med stor regning

En ekspropriation langs jernbanen ved Tirsbæk nordøst for Vejle har efterladt skovejeren med en uventet stor regning.

For tre år siden eksproprierede Banedanmark et to kilometer langt og 10 meter bredt skovbælte for at sikre jernbanen mod væltede træer. Men nu står de tilbageværende træer som ustabile risikotræer – og det er skovejeren selv, der skal betale for at få dem fældet.

Skovdyrkerne Syds skovfoged, Jesper Nørgaard Petersen, kalder det urimeligt.

- Banedanmark er sluppet billigt ved kun at ekspropriere 10 meter, velvidende at konsekvenserne for de omkringliggende skove bliver store, og at det i sidste ende er skovejeren, der står tilbage med ansvaret og udgifterne. Det er svært at se, hvordan det kan være rimeligt, siger Jesper Nørgaard, der deltog i ekspropriationsforretningen ved Tirsbæk.

Ifølge Dansk Skovforening er sagen et eksempel på, at Banedanmarks praksis med smalle ekspropriationsbælter flytter risiko og regning over på de private lodsejere. Arbejdet med at fjerne risikotræerne er nemlig både teknisk kompliceret og dyrt.

Jesper Nørgaard Petersen og Dansk Skovforening mener, at Banedanmark i stedet burde fjerne et langt bredere bælte på 30-40 meter.

Naturen er bedre end fitnesscenteret

En gåtur i grønne omgivelser er sundere for krop og sind end motion i byen eller i fitnesscenteret. Det viser et studie fra Københavns Universitet i samarbejde med Universitetet i Verona, offentliggjort i tidsskriftet *Psychology of Sport and Exercise*.

I forsøget deltog 25 unge mænd, som gik i samme tempo i tre forskellige miljøer: natur, by og indendørs. Efter hver gåtur blev både humør, stressniveau og hjerterytme målt.

Resultaterne viser, at motion i naturen giver markant lavere niveauer af stresshormonet kortisol, bedre humør og hurtigere restitution end de to andre miljøer. Deltagerne følte sig også mere afslappede og havde større lyst til at gentage aktiviteten efter gåturen i naturen.

– Tallene viser, at naturen ikke bare giver et kortvarigt løft i humøret – den reducerer også negative følelser og øger motivationen for at fortsætte med at være fysisk aktiv, siger lektor Stefano De Dominicis fra institut for idræt og ernæring ved Københavns Universitet.

De fysiologiske målinger viste desuden, at hjerterytmen faldt hurtigere, og variationen i hjerterytmen, som er et tegn på god restitution, var 20-30 procent højere efter gåturen i naturen.

Forskerne understreger, at indendørs motion også har mange fordele, men at bare en ugentlig træning i grønne omgivelser kan give mærkbare gevinster.

Skov og natur har en lang række positive effekter, viser studie. Arkivfoto.

Husk at fakturaen kommer fra Green Product

Sidste sommer blev Green Product omorganiseret. Green Product er Skovdyrkernes salgs- og rådgivningsselskab for juletræer og klippegrønt.

Reorganiseringen betød, at selskabet nu har egne medarbejdere, som arbejder fuldtid med salg og rådgivning af juletræer og klippegrønt.

Det har også betydet, at det nu er Green

Product og ikke længere din lokale forening, der står som afsender af fakturaer og afregninger. Så modtager du en faktura eller en afregning fra Green Product, er det altså stadig Skovdyrkerne, som står bag.

Formålet med reorganiseringen er at skabe en mere strømlinet og effektiv organisation.

Landmand skifter spor:

Fra grise til specialafgrøder og skov

Den 54-årige landmand Jens Hansen har skiftet retning. Svineproduktionen er droppet. Nu jagter han nye muligheder indenfor planteavl, specialafgrøder og måske skovrejsning.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Svinestalden er brækket ned. Jernet er kørt til skrot. Tiden med 650 søer på gården Augustenhoff på Nordals er slut.

Nu er der anlagt græsplæne, hvor der igennem flere generationer har stået søer.

Nedrivningen er en konsekvens af stramme rammevilkår for landbruget, oplyser landmand Jens Hansen.

– Der har været grise på gården i generationer. Jeg har selv haft grise her, siden jeg var helt ung. Men man må se virkeligheden i øjnene. Her tæt på kysten med campingplads og sommerhuse som nabo, er det blevet meget svært at drive og udvikle husdyrproduktion, siger landmand Jens Hansen.

I stedet skifter han spor.

Jens Hansen satser nu på planteavl og

afprøver specialafgrøder. Skovrejsning er også i overvejelserne.

– Når samfundet vil noget andet, så mener jeg, at vi landmænd lige så godt kan følge med og få det bedste ud af det. Vi får ikke noget ud af at holde stædigt fast i en husdyrproduktion, som kun bliver mere bøvlet og vanskelig at leve af, siger han.

Selvstændig siden 1998

Jens Hansen er vokset op med landbrug. Fødderne har været solidt plantet i landbrugsjorden helt fra barnsben.

Interessen for planter, natur og maskiner trak i flere retninger. Faktisk kunne han godt have set sig selv som skovfoged – og han fik også tilbudt en læreplads som landbrugs-maskinmekaniker.

Men han endte med landmandsuddannelsen.

I 1998 var han 28 år og færdiguddannet med grønt diplom fra Kalø Landbrugsskole. Samme år opstod chancen for at blive selvstændig landmand.

– Jeg kunne købe gården Augustenhoff få kilometer fra vores slægtsgård på Als. Det sagde jeg ja tak til. I de første seks år drev jeg landbruget sammen med min far og mor i et I/S, siger han.

Landbruget blev bygget gradvist op og udvidet med flere ejendomme.

– Vi nåede op på omkring 1.200 års-søer med eksport af 30-kilos grise til Tjekkiet. Jeg havde 10–12 ansatte, da der var flest. Det var spændende men også hårde år, fortæller han.

Strammere krav og udtjente stalde

Alligevel vælger han at lukke svineproduktionen i 2022. Det er en beslutning, der er modnet igennem flere år. →

Den gamle svinestald er brækket ned og jernet er kørt til skrot. Den sidste del af stalden bliver omdannet til bolig.

– Vi har blomsterbrak i cirka halvdelen af vores 325 hektar markjord, siger Jens Hansen.

Landmand Jens Hansen foran stuehuset på Augustenhoff på Nordals. Han driver 325 hektar planteavl og har lagt svineproduktionen bag sig efter mange år med søer og eksport af smågrise.

Der er omkring 20 hektar skov. Skovdyrkerne gennemførte for få år siden en tynding med skovning af syge asketræer. Det kom der 120 askekævlere ud af og en betydelig mængde flis. Jens Hansen er aktiv jæger og har været med i Skovdyrkerne Syds bestyrelse siden 2019.

Blomsterbrak med fem hektar skov på marken ved siden af den eksisterende

→ – Reglerne bliver hele tiden strammet. Signalet fra både politikere og samfund er ret tydeligt - man ønsker bestemt ikke at gøre det nemmere at være husdyrproducent i Danmark. Slet ikke på en kystnær lokation som vores, siger han.

Samtidig var staldene nedslidte, og en renovering ville kræve store investeringer.

– Til sidst kom grisene sommetider rendende med inventaret. Der skulle ske noget, hvis vi skulle fortsætte. Jeg kunne selvfølgelig have renoveret – men så skulle vi producere 20 år mere for at afskrive investeringen. Det ville blive en tung kamp med myndigheder og naboer, siger han.

En anden vigtig faktor var den kommende stramning af kvælstofreguleringen, som træder i kraft i 2027.

– Her ændrer man de nuværende kvælstofkvoter til egentlige udledningskvoter. Det medfører en voldsom stramning af kravene – ikke mindst for husdyrproducenter. Hvis landmanden ikke når indsatsmålet kan han se frem til yderligere stramninger. Landbrugets rådgivningscenter Seges har anslået, at det

kan koste op til 5000 kroner pr. hektar, siger han.

Blomsterbrak og skovrejsning

I dag er Jens Hansen glad for, at han droppede grisene. Opgaven er nu at finde ud af, hvad de 325 hektar markjord skal anvendes til i fremtiden.

Han hopper ind i sin bil og ruller ud til en af markerne, kun få hundrede meter fra Lillebælt. Her står afblomstret solsikke, urter og en lang række blomster.

– Her dyrkede vi foderkorn til grisene tidligere. Men nu har vi gjort brug af den offentlige blomsterbrak-tilskudsordning. Vi har haft blomsterbrak i halvdelen af vores 325 hektar, fortæller han.

Der er tydelige dyreveksler i marken. Spor af dåvildt leder over til et fem hektar stort skovareal med løvtræer.

– Vi har omkring 20 hektar skov nu. Skovrejsning er også en af de muligheder jeg overvejer. Med det nye tilskud fra Grøn Trepert på 75.500 kroner pr. hektar, er det bestemt værd at kigge på.

– Ulempen er, at jeg binder arealets anvendelse for tid og evighed. Samtidig kommer jeg jo til at vente femten år el-

ler mere på den første indtægt fra skoven, siger han.

Flere muligheder

Jens Hansen har flere muligheder i spil. Lokationen på Als betyder, at han i flere år har dyrket og solgt majs til biogas i Tyskland. Faktisk har han ikke høstet med sin mejetærsker i to år, da afgrøderne snittes til helsæd.

Men afsætning til biogas i Tyskland er nu lukket ned.

– I stedet samarbejder vi med Shells biogasselskab Nature Energy om dyrkning af forskellige andre afgrøder til biogas. Det er blandt andet solsikke og sorghum. Vi må se, hvad det udvikler sig til, lyder det fra landmanden.

– Jeg har også været til informationsmøde om specialafgrøden elefantgræs. Det er en afgrøde som anvendes til industri, strøelse og fyring – og som har nogle spændende muligheder, oplyser han.

Endelig har en juletræsproducent rakt ud for at forpagte noget af jorden.

– Så der er mange muligheder i spil. Nu handler det om at lægge puslespillet bedst muligt, siger Jens Hansen.

i baggrunden. Jens Hansen overvejer skovrejsning i den gamle skov.

Glad for sporskifte

Fleksibilitet og det at se nye muligheder har altid ligget til Jens Hansen. Han har gennem hele karrieren styret efter at være robust og at kunne tilpasse landbruget til ændrede krav og ny efterspørgsel.

Allerede tidligt i karrieren styrede han efter, at svineproduktionen skulle kunne lukkes ned, når han blev 50 år, hvis det blev nødvendigt.

- I dag er jeg glad for, at jeg havde mulighed for et sporskifte. For i disse år ser vi jo, at samfundet og politikerne tydeligvis vil noget andet end traditionel husdyrproduktion.

- Det er realiteterne – og det ligger ikke til mig, at sidde i hjørnet og være sur over strammere regler og flere krav. I stedet må vi finde nye muligheder og få det bedste ud af situationen, siger han.

Klar til ny generation

Fra marken ruller Jens Hansen tilbage til gården. Der er blevet stille, nu hvor der hverken er grise eller medarbejdere på gården.

- Jeg savner at passe grise. Det vil jeg

Der dyrkes solsikke og sorghum til biogas. Billedet er taget tidligere på sæsonen.

ikke lægge skjul på. Men jeg savner ikke alt det, der følger med – altså kontroller, registreringer og alt det bureaukrati, som fylder meget for husdyrproducenter, lyder det.

Til gengæld glæder han sig over at arbejdspresset er faldet.

- Vi har fået meget mere ro på – og jeg har fået tid til at tænke på, hvad næste kapitel i min tilværelse skal være, siger han.

Han og konen Karen har to sønner på 14 og 16. Hans-Jakob på 16 taler om, at han gerne vil overtage gården og landbruget på et tidspunkt.

- Han skal på landbrugsskole – og det er jo dejligt, hvis han gerne vil overtage. Men vi vil ikke presse på. Han skal selv finde ud af, hvad han vil, siger Jens Hansen.

- Derfor rydder vi op og gør gården nem at overtage. Hvis min søn overtager, så må han selv finde ud af i hvilken retning, landbruget skal udvikles. Vi vil gerne hjælpe og støtte op, men vi vil ikke bygge til næste generation, siger Jens Hansen.

Augustenhoff

- Ligger på Nordals og ejes af Jens og Karen Hansen.
- Frem til 2022 blev der drevet svineproduktion fra flere ejendomme. 1.200 årssøer med eksport af 30-kilos grise til Tjekkiet.
- Svineproduktionen blev lukket ned i 2022, og der drives nu udelukkende planteavl.
- Der afprøves specialafgrøder som solsikke og sorghum til biogas
- I alt 350 hektar, hvoraf de 325 er markjord.
- Jens Hansen er jagt- og naturinteresseret og har været medlem af Skovdyrkerne Syds bestyrelse siden 2019.

Markplan 2025

- Blomsterbrak
160 hektar
- Alm. brakarealer
35 hektar
- Rug til helsæd
25 hektar
- Lucerne til helsæd
18 hektar
- Solsikke til helsæd
25 hektar
- Sorghum til helsæd
62 hektar
- Skov
20 hektar
- Søer / natur
20 hektar

Jeppe Bruus:

Skovrejsningen skal nok tage fart

Ved skovrejsningsordningens første opsamlingsrunde var der ansøgninger til 1.418 hektar. Det er omkring en halv procent af det samlede mål på 250.000 hektar. Ministeren er fortrøstningsfuld.

Af Jens Mathiasen

Da regeringen sammen med Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening lancerede Den Grønne Trepert, blev det kaldt et grønt kvantespring.

Målet er 250.000 hektar ny skov inden 2045. Det skal give et historisk løft for klima og natur.

Men der er langt til en kvart million hektar. Skovrejsningsordningens første opsamlingsrunde var planlagt til 31. oktober – og på det tidspunkt var der ansøgt om skovrejsning på 1.418 hektar.

Det svarer til seks promille – eller godt og vel en halv procent af de samlede 250.000 hektar.

Det viser nye tal, som Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har oplyst til Skovdyrkeren.

De 1.418 hektar er fordelt på 206 ansøgninger og udgør et samlet støttebeløb på cirka 98,3 millioner kroner.

Minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus, er fortrøstningsfuld trods den noget forsigtige interesse for skovrejsning. Ministeren peger på, at lodsejerne skal have tid til at sætte sig ind i den nye skovrejsningsordning. Pressefoto.

Det tager tid

Til trods for de lunkne ansøgningstal er minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus, fortrøstningsfuld.

- Med Den Grønne Trepert skal vi have plantet i omegnen af én milliard træer. Det er et grønt nybrud og ambitions-

niveauet for skovrejsning er langt højere, end vi er vant til. Derfor tager det selvfølgelig også lidt tid at komme i gang, siger Jeppe Bruus til Skovdyrkeren som reaktion på den nye tal.

Han mener, at lodsejerne skal have tid til at gøre brug af den nye ordning.

- Det er omkring to måneder siden, at danmarkshistoriens største tilskudsordning til skovrejsning åbnede. Vi har 20 år foran os til at indfri vores mål, og lodsejerne skal have tid til at sætte sig ind i ordningen, siger ministeren.

Ansøgetal er som ventet

Tallene overrasker ikke Skovdyrkernes skovbrugsdirektør.

- Flere vil rejse skov. Det mærker vi tydeligt. Men interessen kommer fortsat fra mindre landejendomme og fritidslandbrug. Projektstørrelserne er typisk under 10 hektar, siger skovbrugsdirektør Michael Sheedy Gehlert.

Han forklarer, at der ikke er interesse

Ansøgere får længere frist

Den første opsamlingsrunde af den nye nationale skovrejsningsordning havde frist til 1. november. Fristen er nu forlænget til den 31. december i år.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø oplyser, at forlængelsen skal sikre, at flest muligt kan nå at få deres ansøgninger med i den første opsamlingsrunde.

Behandlingen af de første ansøgninger er i gang. Styrelsen forventer fortsat at kunne træffe afgørelser inden årets udgang

– så projekterne kan komme i jorden til forårets plantesæson.

Ordningen åbnede den 8. september med tilskud på 75.500 kroner pr. hektar for ny produktionsskov og et tillæg på 15.000 kroner pr. hektar for urørt skov.

Fra 2026 vil der være to årlige opsamlingsrunder – omkring 1. marts og 1. september.

Ansøgninger fra områder med særligt behov for at reducere kvælstof behandles løbende efter først-til-mølle-princippet.

De første tal viser, at vejen til 250.000 hektar ny skov kan blive lang.

Arkivfoto: Jens Mathiasen

fra de store produktionslandbrug – og det er som forventet i denne fase.

- Lige nu er der i treparten især fokus på at få taget lavbundsarealer ud af drift og få løst kvælstofudfordringerne. Men i løbet af 2028 og 2029 forventer vi, at heltidslandbrugene for alvor begynder at forholde sig til mulighederne i skovrejsning, lyder det fra Michael Sheedy Gehlert.

Han forventer, at med det forhøjede tilskud på 75.500 kroner pr. hektar vil der blive rejst 2.000 - 3.000 hektar årligt frem imod 2030.

- På det foreliggende grundlag ser det ud til, at vi starter forsigtigt op. Der kan komme et ekstra skvulp, hvis styrel-

sen er hurtig med sagsbehandlingen og Klimaskovfonden har en pulje på cirka 600 hektar. Dertil kommer lidt tilplantning uden tilskud, men vi er stadig i den lave ende, siger direktøren.

Ambitiøst skovrejsningsprojekt

Skovrejsningen under Grøn Trepert er danmarkshistoriens største skovrejsningsprojekt.

Regeringen skød det i gang i år med over 700 millioner kroner, som skulle sikre godt 9000 hektar ny skov i år – og der er afsat lignende beløb de kommende år.

Det politiske delmål er, at 63.00 hektar ny skov skal være rejst i 2030.

Ny forordning bliver udskudt og lempet

EU-Kommissionen har præsenteret sit endelige forslag til udskydelse af den omdiskuterede afskovningsforordning, EUDR.

Det bliver ikke den generelle etårige udsættelse, som mange havde håbet på. Til gengæld får danske skovejere både lempelser og et års ekstra frist, oplyser Dansk Skovforening.

Forslaget indfører en ny kategori kaldet mikro- og små primærproducenter. Den dækker blandt andre danske skovejere, som selv producerer eller sælger træ fra lavrisikolande som Danmark. De får nu frist til 30. december 2026, før EUDR-kravene gælder.

Samtidig bliver dokumentationskravene mildere. I stedet for at skulle indsende en due diligence-erklæring for hver handel, skal skovejeren kun indsende én samlet engangserklæring for hele sit skovareal.

Skovejere er fortsat omfattet

Det vækker glæde hos skovbrugets brancheforening.

– Vi noterer os, at Kommissionen lader til at have lyttet til nogle af de bekymringer, vi i samarbejde med vores nordiske og europæiske kollegaer har rejst. Med Kommissionens forslag vil danske skovejere blive fritaget for en del af den rapporteringsbyrde, der længe har luret som en mørk sky i horisonten, siger politisk konsulent i Dansk Skovforening Frederik Falk-Sørensen.

Han understreger, at danske skovejere stadig omfattes af selve forordningen og fortsat skal kunne dokumentere, at deres træproduktion ikke forårsager skovrydning eller skovforringelse.

jma

Poppel vinder over paulownia i dansk klima

Forsker kalder dyrkning af paulownia i Danmark for et højrisiko-projekt. Væksten er usikker og etableringen er risikofyldt. Poppel producerer sandsynligvis mere biomasse og skaber stærkere økonomi. Han anbefaler derfor skovejere at afprøve paulownia i mindre skala.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

De seneste år har træarten paulownia vakt interesse blandt mange skovejere for sin imponerende vækst i varmere egne af verden.

Men i Danmark er virkeligheden en helt anden.

– Det danske klima er ikke optimalt til paulownia. Det er kostbart og risikofyldt at etablere træerne. Efter min bedste vurdering risikerer man i mange tilfælde at tabe penge på et paulownia-

projekt, siger Anders Tærø Nielsen, adjunkt ved Skovskolen, Københavns Universitet.

Han understreger, at det danske klima ganske enkelt er for køligt til, at træarten kan udfolde sit potentiale.

– Det ser flot ud på billeder fra Sydeuropa. Men de resultater kan man ikke uden videre overføre til Danmark.

- Faktisk ville man opnå højere biomassetilvækst og bedre økonomisk afkast med en god poppel som for eksempel OP42, siger han.

Risikofyldt etablering

Anders Tærø Nielsen ved, hvad han taler om. Han er medforfatter på et nyt studie, der fastlægger vækst- og tilvækstmodeller for paulownia på tværs af verdens klimazoner.

Derudover har han besøgt en lang række bevoksninger i Europa, Asien og Nordamerika – og han har selv etableret en kvart hektar med paulownia i sin egen skov i Østjylland.

Han peger især på etableringen som svær og risikofyldt.

Paulownia på prøve i Østjylland

Anders Tærø Nielsen har selv afprøvet træarten i praksis i sin egen skov ved Mariager i Østjylland.

I efteråret 2023 plantede han en kvart hektar med paulownia – mest af nysgerrighed og for at se, hvordan arten ville klare sig i hans egen østjyske skov. Træerne blev behandlet præcis som enhver anden nyplantning i skoven – uden renhold, vanding eller anden særlig pleje.

- Den første sæson blev hård. Alle træer uden undtagelse blev bidt ned af vildtet, og nogle fik frostskafer.

- Men her i anden sæson i 2025 skyder træerne igen villigt fra roden, siger Anders Tærø Nielsen.

Enkelte er nu omkring 1,5 meter høje og med lidt held er de over bidhøjde.

- Jeg glæder mig til at følge træerne i de kommende sæsoner. Men noget af det, jeg allerede har lært er, at træerne skal hegnes. De skal plantes på gode jorde, der ikke er frostudsatte, lyder det fra Anders Tærø Nielsen.

Efter vildtbid og frost i første sæson genskyder træerne nu kraftigt fra roden – enkelte er over bidhøjde.

Adjunkt Anders Tærø Nielsen fra Skovskolen har studeret paulownia og kalder dyrkningen herhjemme for et højrisiko-projekt.

Paulownia kan vokse imponerende hurtigt under varme himmelstrøg. Billedet af træet er et arkivbillede fra en bevoksning i Danmark.

– Det er her, mange problemer opstår. Paulownia bliver nemt bidt ned af vildtet. Det er som slik for dyrene. Samtidig er de unge træer meget følsomme over for frost og fryser let tilbage, om foråret, siger han.

Han forklarer, at der også skal holdes helt rent for ukrudt omkring planterne. I tørre somre kan det blive nødvendigt at vande træerne.

- Paulownia kræver også meget plads omkring sig for at kunne lave stor diameter-tilvækst. I de vellykkede plantager, jeg har set, står der kun 300-400 træer pr. hektar. Samtidig skal de ind bag læbælter eller ind i et skovklima. De tåler ikke så godt vinden ude på bar mark, siger Anders Tærø Nielsen.

Danske forhold

Forskeren gør det klart, at han på ingen måde taler paulownias potentiale ned.

- Træarten kan afgjort vokse impo-

nerende hurtigt – helt op mod 50 kubikmeter pr. hektar om året. Men det sker kun, når træerne har ideelle forhold. Det vil sige i varme egne som for eksempel i Sydeuropa – og gerne kombineret med god vandforsyning.

– I Danmark kommer vi ikke i nærheden af den tilvækst. Vores klima er for køligt, vækstsæsonen for kort, og træerne er sårbare overfor forårsfrost især i etableringsfasen, lyder det.

Han nævner et besøg på en plantage ved Wismar i Nordtyskland.

- Her stod træerne rigtig flot. Efter 9-10 år var de 15 meter høje, og tilvæksten var omkring 26 kubikmeter pr. hektar om året. Det skønner jeg også kan være realistisk i Danmark.

Han fortsætter:

- Men havde man plantet poppel i stedet, ville træerne nok have været 20 meter høje og have produceret mere biomasse, lyder det.

Afsætning til flis

Ud over væksten peger Anders Tærø Nielsen også på afsætning som en udfordring.

– Lige nu kan paulownia i Danmark kun sælges som flis til biomasse – præcis som poppel. Selvom flisprisen er fornuftig for tiden, så er det jo skovens lavest betalte produkt, siger han.

Afsætning af kævler til savværker er ikke en mulighed.

- Der findes ingen danske savværker, der opkøber paulownia, og træarten er heller ikke godkendt som tømmer i Danmark, fastslår han.

Situationen er en helt anden i Sydeuropa.

– Ved Valencia i Spanien, ved jeg, at dyrkere er blevet tilbudt omkring 90 euro pr. kubikmeter på roden. Paulownia anvendes både til konstruktion, møbler og elementer på lokale savværker dernede. Med sådan en afsætning og pris giver pro- →

Træerne står med de karakteristiske store blade i vækstsæsonen

Paulownia vokser hurtigt i sit naturlige udbredelsesområde, når forholdene er ideelle. Paulownia-skiven her er købt i Netto og stammer fra træ dyrket i Fjernøsten. Bemærk årringsbredden på godt to centimeter i de første vækstsæsoner – og den hule midte, som er udfyldt med et stykke træ.

→ jektet naturligvis mening. Så er der et fornuftigt overskud.

- Udfordringen i Danmark er, at vi hverken har klimaet til optimal dyrkning – og vi har heller ikke industrien til at håndtere træet. Skal træet transporteres til udlandet, løber der hurtigt store omkostninger på, som ødelægger økonomien, siger han.

Manglende viden

Et andet problem er, at der næsten ikke findes nogen dokumenteret viden eller forsøg med dyrkning af paulownia i Danmark.

– Der er masser af forskning internationalt, men stort set ingenting, når det gælder dyrkning under danske forhold. Det betyder, at man som ejer i høj grad må tage en risiko og prøve sig frem, siger Anders Tærø Nielsen.

Han vurderer, at der med tiden nok skal komme mere konkret viden, efterhånden som flere ejere prøver paulownia. Men det vil tage flere år, før der findes brugbare resultater.

– Indtil da må man være klar over, at man bevæger sig ud på usikker grund. Det er et højrisiko-projekt, understreger han.

Slå koldt vand i blodet

Afslutningsvis opfordrer Anders Tærø Nielsen til, at man slår koldt vand i blodet, hvis man går med tanker om at plante paulownia.

– Jeg vil bestemt ikke anbefale, at man går "all in" på det her. Der er alt for få erfaringer og alt for lidt viden til, at man kan betragte det som en sikker investering, fastslår han.

I stedet foreslår han, at interesserede nøjes med at afprøve arten på et mindre areal og undgår at tage stor økonomisk risiko.

– Så kan man se, hvordan træet udvikler sig på ens egen lokalitet og danne sig et realistisk billede af, hvad man kan forvente. Først derefter giver det mening at overveje et større projekt, lyder rådet fra Anders Tærø Nielsen.

Nyt studie fastlægger vækstmodeller

Anders Tærø Nielsen er medforfatter på en nyt litteraturstudie omhandlende paulownia. Studiet har for første gang udviklet modeller, der beskriver højde- og vækstmodeller i unge paulownia-plantager.

Paulownia stammer oprindeligt fra Kina og er kendt for sin ekstremt hurtige vækst, hvilket på de rigtige lokaliteter gør den interessant i forhold til både tømmerproduktion og CO₂-binding.

Stor spredning

Studiet viser, at der er meget stor spredning i den årlige biomasseproduktion, som kan variere fra 0,5 til hele 25 tons tørstof pr. hektar, afhængigt af vækstforhold og pleje. Men forskerne peger samtidig på, at der mangler kontrolrede forsøg, som kan forklare betydningen af klima, jordbund og genetik.

Derfor er dyrkning af paulownia stadig forbundet med stor usikkerhed – og der er behov for mere forskning, før man kan optimere dyrkning og management under danske forhold.

Studiet hedder: Height growth and total volume production models for short rotation Paulownia plantations. Merriman m.fl., Forest Ecology and Management, 2025.

Sandt eller falsk om paulownia

Falsk

Paulownia er verdens bedste træ til at optage CO2

CO2-optag afhænger af træets tilvækst. Paulownia kan under de rette forhold vokse meget hurtigt og kan derfor optage meget CO2 pr. år, men den er ikke dokumenteret som verdens bedste træ til CO2-optag. Hurtigvoksende arter som grandis, douglasgran, poppel og hybridlærk har under danske forhold typisk et højere årligt CO2-optag, fordi de både trives bedre i klimaet og danner tungere ved med mere kulstof pr. kubikmeter. Paulownias lave vedtæthed betyder, at den binder mindre CO2 pr. volumen, og der findes ingen uafhængige studier, der viser, at den overgår andre hurtigvoksende produktionsarter i Danmark.

Falsk

Dyrkning af Paulownia kan i Danmark give op til 300.000 kr. pr. hektar pr. år.

Tallet er helt urealistisk. Selv hvis vi antager en tilvækst på 40 kubikmeter pr. hektar pr. år i omdriftstiden, som de allerbedste poppelkloner kan yde på de allerbedste boniteter, ligger vi lige nu på cirka 11.800 – 15.800 kroner pr. hektar pr. år brutto afhængig af sortimentet. Dertil kommer udgifter til etablering, oparbejdning med mere. Paulownia er ikke styrkesorteret/CE-klassificeret til konstruktionstræ i Danmark. Så bedste realistiske afsætningsmulighed er emballagetræ. Men en stor del vil ende som flis til energi.

Sandt

Paulownia kan ikke plantes som en del af en skovrejsning

Paulownia kan ikke plantes som en del af en skovrejsning med tilskud, fordi arten ikke står på artslisten over godkendte træarter i de danske skovrejsningsordninger. Den kan kun plantes uden for tilskudsordningerne. Det kan være i eksisterende skov eller som forsøgsafgrøde. Men ikke som tilskudsberettiget skovrejsning.

Falsk/tvivlsomt

Nogle paulownia-kloner er frostsikre til under 40 graders frost

Der florerer mange informationer på internettet – og det har blandt andet fremgået, at nogle Paulownia-kloner skulle kunne tåle helt ned til under 40 graders frost, men der findes ingen uafhængig dokumentation for, at de faktisk overlever sådanne temperaturer i felten. Selv de allermest hårdføre løvtræer i verden tåler sjældent mere end 40 graders frost.

Sandt

Paulownia er ekstremt stærkt i forhold til sin vægt

Paulownia er usædvanligt stærkt i forhold til sin lave vægt. Med en densitet på kun 250 – 300 kilo pr. kubikmeter vejer det cirka det halve af eg, men har også omkring halvdelen af styrken. Det giver et meget højt styrke-til-vægt-forhold sammenlignet med andre lette træarter – bedre end poppel og næsten dobbelt så godt som balsatræ.

Falsk

Man kan bevare hektarstøtten til en mark der tilplantes med paulownia

Paulownia er ikke en godkendt energiafgrøde under EU's landbrugsstøtteordninger, og du kan derfor ikke bevare hektarstøtten på et areal plantet med paulownia. Kun arter som poppel, pil, el og hassel kan dyrkes i kort omdrift og stadig være støtteberettigede som landbrugsafgrøder.

Fyn får ny skovkirkegård

I Lumby Sogn nord for Odense indvies en ny skovkirkegård. Her kan mennesker fremover blive stedt til hvile blandt egetræer i en gammel præsteskov.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Gruset knitrer under skoene på stien ind i skoven. Det er oktober. Lave solstråler bryder igennem trækronerne og finder vej ned i skovbunden som små gyldne lyspletter.

Lige her - i et roligt hjørne af Lumby Præsteskov, har Erik Toft Knudsen arbejdet med noget helt særligt. Nemlig Fyns første skovkirkegård i folkekirkeligt regi.

Snart kan mennesker blive stedt til hvile i kirkelig indviet jord, omgivet af træer, dyreliv og årstidernes stille skiften.

- Jeg har arbejdet på idéen om en skovkirkegård siden 2018.

- Det har krævet mange års arbejde, så jeg er rigtig glad for, at stiftet nu har givet tilladelse. Det er en stor tilfredsstillelse at se arbejdet bære frugt, siger Erik Toft Knudsen. Han er medlem af menighedsrådet i Lumby Sogn og har været den drivende kraft i projektet.

Fra krat til åndehul

Skovkirkegården indvies til maj næste år. Den ligger 700 meter fra Lumby Kirke og er en del af Lumby Præsteskov.

Skoven blev renoveret fra 2015 og

frem. Faktisk var det midt i det store renoveringsarbejde at tankerne om en skovkirkegård blev vakt til live.

– Jeg har altid syntes, at det ville være smukt, hvis der også kunne være en kirkegård i skoven. Det passer godt med den lange historie som præsteskov – og efter renoveringen egner den sig godt til det, siger Erik Toft Knudsen.

Der er anlagt grusstier, etableret bålplads, en lille sø - og senest er der også opført et madpakkehus i skoven.

Den nærliggende skole og børnehave bruger skovsøen til undervisning, dagplejebørn fanger haletudser. Kirken hol-

Skovkirkegården bliver placeret i den nordlige del af Præsteskoven. Som forberedelse er Skovdyrkerne i gang med at tynde ud i egene.

Menighedsrådsmedlem Erik Toft Knudsen glæder sig over, at Lumby Præsteskov nu får en skovkirkegård.

der gudstjenester og konfirmandundervisning i skoven.

- Da vi begyndte renoveringsarbejdet i 2015, var skoven nærmest ufremkommelig. Der var kun én smal sti, og resten stod som tæt krat. Vores mål var at gøre den til et sted, som både kirken og lokalsamfundet kunne bruge. Det synes jeg, vi er lykkedes med, fortæller Erik Toft Knudsen, der er formand for kirkegårdsudvalget.

Et særligt område i skoven

Den kommende skovkirkegård bliver placeret i den nordlige del af skoven. Her står unge silkege, som Skovdyrkerne nu har tyndet som forberedelse til kirkegården.

Området er naturligt indrammet af

et vandløb og hegn ud mod marker. Adgangen kommer til at ske via to små broer. Store natursten og nyplantede træer skal markere indgangen.

Rammerne bliver enkle.

- Urnerne bliver nedsat anonymt - uden sten eller anden markering. På den måde flyder skoven og kirkegården helt sammen.

- Det er helt bevidst. Vi ønsker, at området skal fremstå som en helhed - ikke som en kirkegård ved siden af en skov, understreger Erik Toft Knudsen.

Han sætter sig på en bænk og kigger ind i området, der snart bliver skovkirkegård.

- Fremover kan mennesker sætte sig her på bænken og mindes deres kære.

Samtidig kommer der måske et par små børn pilende forbi på grusstien - og minder om livets gang. Det synes jeg er en smuk tanke, siger han.

Årelangt arbejde

Beslutningen om at arbejde for en skovkirkegård blev truffet af menighedsrådet i 2021. Siden dengang har menighedsrådet arbejdet intenst med tilladelser og myndighedsbehandling.

Erik Toft Knudsen nævner Odense Kommune, Fredningsnævnet, Nationalmuseet og en række andre instanser, som har været inde over projektet.

- Det har krævet meget administrativt arbejde at få det igennem. Det har det →

→ altså. Derfor blev jeg også ekstra glad og lettet, da en medarbejder fra stiftet ringede mig op her i efteråret og fortalte, at vi havde fået tilladelsen, siger han.

Behovet er tydeligt

Folkekirken oplever, at flere ønsker at blive stedt til hvile i mere naturlige rammer end et gravsted på kirkegården.

Derfor glæder det Erik Toft Knudsen, at både provst Finn Rønnev og biskop Mads Davidsen har støttet op om projektet.

- Flere danske godser har jo tilbudt skovbegravelse i flere år. Jeg glæder mig over, at vi nu også i folkekirkeligt regi giver mulighed for at blive stedt til hvile i skoven.

- Allerede nu har vi fået mange henvendelser fra borgere, der gerne vil høre mere om vores kommende skovkirkegård, siger Erik Toft Knudsen.

Indvielse i 2026

Når de sidste praktiske forberedelser er på plads, indvies skovkirkegården.

Det sker 10. maj 2026.

- Det har været et enormt arbejde at nå hertil. At vi nu kan se frem til indvielsen næste år, er en stor tilfredsstillelse. Det bliver en stor dag, som jeg ser meget frem til, siger Erik Toft, som håber, at folk i sognet vil tage godt imod initiativet.

Der er etableret madpakkehus og skovsø. Præsteskovens er i dag et flittigt brugt mødested for både skolebørn, familier og kirkens aktiviteter.

Vejen til Fyns nye skovkirkegård

2011

- Der plantes 3.600 silkege i Lumby Præsteskov.
- Sammen med gamle bøgetræer danner egne grundlaget for den skov, der senere skal rumme skovkirkegården.

2015

- Menighedsrådet beslutter at renovere og åbne den tilgroede skov, så den bliver lettere tilgængelig for borgerne.
- Menighedsrådsmedlem Erik Toft Knudsen er ankermand på projektet, hvor der blandt andet anlægges grusstier og skovsø i skoven.
- I referatet fra september 2015 står visionen om en fremtidig skovkirkegård for første gang.

2021

- På et møde 19. august beslutter menighedsrådet at arbejde videre med planerne om en skovkirkegård.

2022

- Lumby Præsteskov indvies officielt efter reoveringen.
- Skoven bliver et værdsat mødested for lokalsamfundet og bruges aktivt af kirken til konfirmandundervisning, gudstjenester og arrangementer.

2023

- Provst Finn Rønnev besøger skoven på provstesynt og bakker op om projektet.
- Biskop Mads Davidsen og stiftets jurist deltager i et møde i skoven og giver tilsagn om at støtte processen.

2024–2025

- Projektet behandles af Odense Kommune, Fredningsnævnet, kirkegårds konsulent, den kgl. bygningsinspektør og Nationalmuseet.
- Landmålerfirmaet Geopartner kortlægger området og etablerer fikspunkter til fremtidige urnenedsættelser.
- Skovdyrkerne står for udtynding af silkege og etablering af stier.

August 2025

- Stiftsøvrigheden giver den endelige tilladelse til at etablere en skovkirkegård i Præsteskovens.

Maj 2026

- Skovkirkegården indvies ved en festgudstjeneste i skoven. Det sker 10. maj 2026
- Indvielsen ledes af biskop Mads Davidsen.

Biskop:

Kirken skal også tilbyde begravelser i naturen

Biskop Mads Davidsen ser skovkirkegårde som en naturlig udvikling i folkekirken. Flere danskere ønsker naturen som ramme om livets afslutning – og det skal kirken kunne imødekomme.

Af Jens Mathiasen

For biskop Mads Davidsen, Fyns Stift, er det naturligt, at folkekirken åbner op for skovkirkegårde.

- Nu kan vi i stigende grad imødekomme folks ønske om at blive begravet i naturen – i kirkeligt indviet jord. Altså helt ude i naturen væk fra de etablerede kirkegårde, siger han til Skovdyrkeren.

Ifølge biskoppen afspejler udviklingen en bredere bevægelse i tiden. Mange mennesker søger i dag ro og nærhed i naturen – også når det gælder det sidste hvilested.

- Derfor er det helt naturligt, at vi følger med udviklingen og giver folk mulig-

Biskop Mads Davidsen ser det som en naturlig udvikling, at kirken nu også åbner skovkirkegårde. Pressefoto.

hed for at blive begravet i naturen – og i Lumby Præsteskov helt anonymt og uden markering af gravstedet, siger han.

Tradition og fornyelse

Mads Davidsen lægger vægt på, at skovkirkegårde ikke er et brud med kirkens tradition. Kirken skal, som han siger, kunne følge med tiden – men uden at miste traditionen.

- I en tid med fokus på grøn omstilling og biodiversitet, er det kun naturligt for os at skabe rekreative områder og grønne oaser på vores jorde og ved vores kirker.

- Samtidig er begravelsesformerne i hastig forandring. Flere bliver urnebegravet, så de fynske kirkegårde skal følge med udviklingen. Derfor giver det god mening at etablere skovkirkegårde, siger han.

Former i forandring

Ønsket om fornyelse afspejles også i en undersøgelse fra Folkekirkens Videns- og Uddannelsescenter fra 2024.

Her ønsker flere end hver femte dansker enten at blive spredt over havet eller begravet i en skov.

- Den udvikling mærker vi også i Fyens Stift. Vi vil gerne imødekomme ønsket – derfor bliver det en stor glæde for mig at indvie Lumby Præsteskov i foråret 2026, siger Mads Davidsen.

I Lumby Præsteskov bliver indgangen til den kommende skovkirkegård markeret med store natursten og nyplantede træer. Urnerne bliver nedsat anonymt uden markering.

39 milliarder grønne støttekroner risikerer at skade naturen

En ny rapport fra Biodiversitetsrådet påpeger, at grønne støtteordninger for 39 milliarder kroner har potentiel negativ effekt på biodiversiteten. Kun en meget lille del af de offentlige midler har dokumenteret naturgevinst.

Danmark bruger hvert år milliarder af støttekroner på ordninger, der skal hjælpe naturen.

Men ifølge en ny rapport fra Biodiversitetsrådet risikerer en betydelig del af pengene i virkeligheden at forringe biodiversiteten.

Faktisk er 39 milliarder kroner af den samlede grønne finansiering knyttet til ordninger med potentiel skadelig effekt på naturen. En stor del af de eksisterende støtteordninger risikerer at modarbejde formålet, og bør derfor ændres, lyder det.

- Økonomiske styringsmidler, der forringer biodiversitetens grundbetingelser, bør revideres og minimeres. Mange nuværende incitamentter har en potentiel skadelig effekt på biodiversiteten, står der i rapporten.

Der er tale om statslige og EU-finansierede støtteordninger, primært inden for landbrug, skovbrug og fiskeri.

Kun omkring to procent af de statslige midler til naturindsatser i dag har dokumenteret effekt til at vende tabet af biodiversitet på land.

Et massivt gab

Rapporten fastslår også, at Danmark står over for et alvorligt finansieringsgab, hvis tabet af biodiversitet skal vendes.

- Den statslige finansiering er langt fra

nok til at vende tabet af biodiversitet til fremgang, vurderer rapporten.

Rapporten viser, at Danmark mangler mindst 6,5 milliarder kroner årligt frem mod 2050 for at opfylde sine egne og internationale naturmål.

Det samlede finansieringsgab er estimeret til 162 milliarder kroner, mens det samlede behov for beskyttelse og genopretning udgør 207,4 milliarder kroner.

Tallene er minimumsestimater, understreger rådet, og forudsætter, at de offentlige midler bruges mest omkostningseffektivt og målrettet biodiversiteten.

Grøn trepart får kritik

Den grønne trepart får også kritik i rapporten. Rådet vurderer, at aftalen med den nuværende finansiering kun kan skabe op til omkring to procent mere beskyttet natur på land, selv om potentialet ved målrettet indsats er markant større.

Kritikken går blandt andet på, at aftalen har afsat 0,35 milliarder kroner til nationalparker og 0,08 milliarder til havgenopretning – men ingen finansiering til at forbedre naturkvaliteten i de nye områder.

Råd ønsker ny lov

Biodiversitetsrådet opfordrer til grundlæggende opgør med de skadelige inci-

Ifølge Biodiversitetsrådets nye rapport risikerer en lang række af de nuværende grønne tiltag at skade biodiversiteten. Arkivfoto.

tamentter i den grønne finansiering.

Og så vil rådet indføre en biodiversitetslov og en langsigtet finansieringsplan, som sikrer, at skatteydernes penge reelt beskytter naturen frem for at forringe den.

Læs mere i rapporten "Mere og bedre finansiering af Danmarks biodiversitetsindsats – estimering af finansieringsgab for beskyttelse og genopretning".

Den blev udgivet 6. november og kan fremsøges på Biodiversitetsrådets hjemmeside.

jma

Anders Due Grønhøj har skrevet bachelorprojektet om dækafgrøder i skovrejsning. Han er i dag ansat som skovfogedassistent hos Skovdyrkerne Midt.

Dækafgrøder kan blive et alternativ til mekanisk rensning

Et nyt bachelorprojekt viser, at dækafgrøder kan mindske behovet for mekanisk renhold i nye skovrejsninger. Metoden har potentiale, men kan også give udfordringer i praksis.

Af Jens Mathiasen

Dækafgrøder kan bruges som alternativ til mekanisk renhold i skovrejsninger. Men der er risiko for, at planterne også kan hæmme træernes vækst. Resultaterne afhænger af faktorer som valg af afgrøder, træer, jordtype, nedbør, lokalitet, udsædsmængde med mere.

Sådan lyder hovedkonklusionen i et bachelorprojekt skrevet af Anders Due Grønhøj, der i foråret 2025 afsluttede sin

uddannelse som skov- og landskabsingeniør på Skovskolen.

Projektet bygger på interviews med skovfogeder, forskere og praktikere – og på et feltforsøg gennemført i samarbejde med Skovdyrkerne Midt.

- Resultaterne er ikke entydige. Men dækafgrøder viser et klart potentiale i fremtidens skovrejsninger. Det kræver grundig planlægning. Man skal nøje overveje hvilke dækafgrøder man anvender samt udsædsmængden, fortæller

Anders Due Grønhøj, som i dag er skovfogedassistent hos Skovdyrkerne Midt.

Stor udfordring

Baggrunden for interessen er åbenlys. Danmark skal rejse 250.000 hektar ny skov frem mod 2045. Det betyder et enormt behov for at holde de nyplantede kulturer rene.

Mekanisk ukrudtsbekæmpelse virker, men det er dyrt og arbejdskrævende. Det indebærer desuden risiko for ska- →

Et lavt plantedække mellem de unge træer skaber læ og reducerer fordampningen. Det kan give et mere stabilt mikroklima.

→ der på træerne og efterlader ofte jorden bar, hvilket kan øge udvaskningen af nitrater. Samtidig kan det ramme jordrugende fugle. Mekanisk rensning er heller ikke en særlig klimavenlig løsning.

Anderledes er det med dækafgrøder. Her sår man forskellige urter, og planter som for eksempel kællingetand.

Ideen er, at plantedækket skygger for græsukrudtet og samtidig skaber et godt mikroklima til gavn for træerne i etableringsfasen.

Man undgår altså kørsel og jordbearbejdning i kulturerne efter etablering.

Plantedække skaber mikroklima

En af de markante fordele er, at dækafgrøder kan forbedre vækstbetingelserne markant.

Et tæt og lavt plantedække beskytter jorden mod udtørrende vind, reducerer solens opvarmning og skaber et mere stabilt mikroklima omkring de unge planter.

– Der var nærmest ammekultur omkring træerne, som sørgede for, at der

ikke var direkte solindstråling. Vinden blev filtreret eller lå oppe på toppen af afgrøderne. Det gjorde bare, at egetræerne havde det fantastisk, fortæller en af de interviewede fagpersoner i projektet.

En anden vigtig effekt er mindre fordampning. Når jorden er dækket, holder den bedre på fugten. Noget der kan være

afgørende i tørre somre.

– Vi har også kunnet se i tørre somre, at planter, der har stået i urter, har klaret sig bedre end dem, vi har renholdt. Der, hvor der er græs, der dør træerne, oplyser en skovejer.

Vand og konkurrence

Fordelene kommer dog med en pris. Den største udfordring er konkurrencen mellem dækafgrøder og de unge træer.

Nogle afgrødearter vokser så kraftigt, at de skygger træerne for meget og hæmmer fotosyntesen, især i det første vækstår. Konkurrencen om vand er et andet kritisk punkt.

Men erfaringer viser, at specielt urter kan have god effekt. De reducerer fordampningen og kan faktisk hjælpe med at bevare fugten i jorden.

En tæt dækafgrøde risikerer at give ly for mus og mosegrise. Men det er ofte et lokalitetsspørgsmål og kun et problem de steder, hvor der allerede er en stor bestand. Der har også været bekymrin-

Dækafgrøder i praksis

Skovdyrkeren bragte i oktober-udgaven en faglig artikel fra praksis med skovfoged Thomas Nygaard Kristensen.

Han har afprøvet dækafgrøder på en række lokaliteter i 2025-skovrejsninger. Erfaringerne er gode.

Læs eller genlæs artiklen i Skovdyrkeren nummer 105 eller find den på Skovdyrkerne.dk

Urter som dækafgrøder konkurrerer mindre om vand og næring og kan samtidig holde græsukrudtet nede. Valget af arter er afgørende for, om metoden bliver en succes.

ger for frostproblemer, men det lader til mere at være lokalitetsafhængigt, fremgår det af projektet.

Resultaterne er blandede

Bachelorprojektet gennemgår internationale metastudier. Studierne peger på, at træer generelt vokser bedst, når jorden holdes helt fri for ukrudt. For eksempel med kemisk bekæmpelse, flis eller mekanisk renhold.

Alligevel viser forsøgene, at forskellen mellem mekanisk renhold og dækafgrøder ofte er lille – og sjældent statistisk markant.

- Dækafgrøder er altså ikke nødvendigvis en dårligere løsning. De kan være et godt alternativ, især hvis målet er at reducere omkostninger og arbejdsforbrug. Eller hvis man vil skåne klima og tage ekstra skånehensyn til vildt og natur, oplyser Anders Due Grønhøj.

En metode med perspektiv

Ifølge Anders Due Grønhøj er dækafgrø-

der ikke en mirakelkur, men mange steder vil metoden have potentiale til at kunne erstatte mekanisk renhold.

- Arbejdet med dækafgrøder i praksis er meget komplekst, og der er mange faktorer, som har betydning for, om metoden fungerer. Men med en historisk stor skovrejsningsopgave foran os, giver metoden nye muligheder for at tænke anderledes i etableringsfasen, konkluderer Anders Due Grønhøj.

Han gør også opmærksom på, at dækafgrøder i høj grad opfylder den politiske diskurs med fokus bæredygtighed, klima og kvælstofretention.

- Det taler for kontinuerligt plantedække og mindre dieselforbrug ved renhold, siger han.

Rådet til interesserede skovejere er at starte i det små.

- Man kan bruge dækafgrøder som supplement og løbende dokumentere effekten. Med tiden kan metoden udvikle sig fra et eksperiment til en naturlig del af værktøjsskassen, siger han.

Gode råd til dækafgrøder i skovrejsning

Planlægning

Tænk dækafgrøder ind allerede i etableringsfasen. Valg af arter, såtidspunkt og forberedelse af jorden har stor betydning for resultatet.

Vælg arter med omtanke

Brug urter, der giver dække uden at kvæle planterne. En blanding af hurtig- og langsomt-voksende arter sikrer plantedække gennem vækstsæsonen.

Hold øje med konkurrencen

Overvåg kulturen nøje i det første vækstår. Hvis dækafgrøden bliver for tæt, kan en let mekanisk indgriben være nødvendig for at reducere konkurrencen om lys og vand.

Vil du vide mere

Hvis du ønsker rådgivning eller mere praktisk viden om brugen af dækafgrøder i skovrejsning, kan du kontakte skovfoged Thomas Nygaard Kristensen eller skovfoged-assistent Anders Due Grønhøj hos Skovdyrkerne Midt.

